MEMORANDUM

PROVINCIE :: UTRECHT

DATUM	18-11-2019
AAN	Commissie Ruimte Groen en Water
VAN	Mw. H.G.J. Bruins Slot
DOORKIESNUMMER	Klik hier als u tekst wilt invoeren.
ONDERWERP	Beantwoording technische vraag SGP over Statenbrief Waterrapportage 2018 - 2019 (2019RGW106)

Geachte leden van de Commissie Ruimte Groen en water,

Naar aanleiding van de Statenbrief Waterrapportage 2018-2019 (2019RGW106) heeft de fractie van de SGP de volgende vraag gesteld.

SGP: *De vorige periode hebben wij samen met D66 veel aandacht gevraagd voor medicijnresten in het water. We zien daar in deze rapportage wel het een en ander van terug, maar nog niet heel concreet.*
In hoeverre is op dit moment in beeld welke invloed medicijnresten hebben op de kwaliteit van het water? En welke maatregelen zijn de afgelopen jaren concreet genomen?

Antwoord op de eerste vraag: In hoeverre is op dit moment in beeld welke invloed medicijnresten hebben op de kwaliteit van het water?

De exacte invloed van medicijnresten op de kwaliteit van het water weet niemand. Er zijn vele resten die in verschillende concentraties voorkomen en een verschillende afbraaksnelheid kennen. Ook is het moeilijk te bepalen welke concentraties op welke planten en dieren een effect hebben. Dit is door het RIVM onderzocht in 2016 (https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2016-0111.pdf). Er is daarnaast een literatuurstudie verricht naar de effecten van verdergaande zuivering door RWZI's. Het blijkt dat deze een positief effect kunnen hebben. https://www.ecofide.nl/uploads/files//2019-effecten_van_verdergaande_zuivering_op_de_ecologie.pdf
Medicijnresten maken formeel geen onderdeel uit van de KRW-methodiek. Er bestaan ook geen normen voor. Wel is er veel aandacht voor medicijnresten onder de noemer "opkomst nieuwe stoffen". (zie ook Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater 2016). https://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/wetgeving-beleid/delta-aanpak/delta-aanpak-water/ In de Delta-aanpak is een versnellingstafel opkomende stoffen ingesteld, die zich op dit moment richt op medicijnresten (voor humaan en dierlijk gebruik).
In het algemeen is onbetwist dat dergelijke stoffen niet in het milieu thuishoren en wordt er in veel trajecten gewerkt aan inzicht van het probleem en welke mogelijkheden overheden, farmaceutische sector en bedrijfsleven hebben voor preventie en verwijderen uit het milieu.
Voor grondwater worden metingen door provincies verricht naar medicijnresten. Ook waterleidingbedrijven doen metingen in het ruwe water. Een zorgvuldige analyse van de gegevens in Nederland is op dit moment nog niet beschikbaar.

Antwoord op de tweede vraag: En welke maatregelen zijn de afgelopen jaren concreet genomen?
Mijn voorganger heeft voor uw vergadering van 21 januari 2019 een Voortgangsbericht Aanpak nieuwe stoffen toegestuurd (2019 RGW08). Hierin zijn de acties benoemd die partijen in de regio gezamenlijk uitvoeren. Er is een projectgroep actief die deze projecten actief begeleidt. Aanpassingen aan RWZI's vragen hoge investeringen en zijn niet op korte termijn te realiseren. De aanpak vraagt samenwerking van vele partijen. De voortgang van verschillende trajecten in het dossier wordt hieronder geschetst, waarbij verwijzingen voor aanvullende informatie zijn opgenomen.

Provincies

Er is de afgelopen jaren veel aandacht besteed aan het probleem van medicijnresten, naar aanleiding van de afspraken in de Delta-aanpak. Ook de provincies pakken een rol in deze problematiek.
In oktober 2019 heeft het IPO-bestuur het Position paper Delta-aanpak Waterkwaliteit vastgesteld. Constatering is dat de provincie in het algemeen weinig invloed heeft binnen de keten van medicijnen. Provinciale inzet vloeit voort uit de verplichtingen uit de KRW/grondwaterrichtlijn en de ambitie voor een gezonde leefomgevingskwaliteit. Op basis daarvan kunnen de provincies bijdragen door verbinding tussen relevante actoren te leggen, samenwerking te bevorderen en processen te faciliteren. Op basis hiervan zijn provincies voornemens de volgende acties voor hun rekening te nemen:

1. Agenderen van de problematiek in de regio, bij het Rijk en de EU;
2. Zoeken van verbinding andere provinciale opgaven en stimulering van de samenwerking tussen overheden maatschappij;
3. Medicijnresten opnemen in monitoringsprogramma's.

Daarnaast verwachten de provincies onder meer van het Rijk:

1. Provincies vragen het Rijk met de waterschappen en provincies af te spreken dat aanpassing van de hotspot-rioolzuiveringsinstallaties op termijn noodzakelijk is;
2. Het Rijk kan meer inzetten op onderzoek naar de effecten van medicijnresten (dierlijk en humaan) in het grond- en oppervlaktewater;
3. Neem medicijnresten mee in de reguliere monitoring;
4. Provincies vragen het Rijk de opgave rond het verminderen van diergeneesmiddelen in het milieu te koppelen aan de transitie naar kringlooplandbouw.

Van de waterschappen vragen de provincies in het position paper:

1. Provincies vragen waterschappen inzake de rioolwaterzuiveringsinstallaties eerst de 'hotspots' (hotspotanalyse 2018) aan te pakken; https://www.stowa.nl/publicaties/landelijke-hotspotanalyse-geneesmiddelen-rwzis
2. Waterschappen zouden aanvullende inkomsten uit energielevering en mestverwerking moeten benutten voor de financiering van uitbreiding van de zuivering (aanpassen RWZI's);
3. Neem medicijnresten mee in de reguliere monitoring.

Tot slot vragen de provincies in het position paper van de gemeenten, zorgpartijen en drinkwaterbedrijven:

1. Van de gemeenten wordt verwacht dat ze de belangrijkste rol vervullen bij de bronaanpak in de medicijnketen (het inzamelen van niet-gebruikte medicijnen bij apotheken) en zorgdragen voor een voorlichtingsfunctie richting inwoners;
2. Provincies verwachten van maatschappelijke partijen (zorgpartijen) dat zij actief, probleemoplossend meewerken en de eigen verantwoordelijkheid oppakken voor de waterkwaliteitsproblematiek;
3. Van de drinkwaterbedrijven wordt een continuering van hun agenderende functie in de totaalaanpak verwacht.

Zie voor gedetailleerde informatie de Position paper op de Website IPO.
https://ipo.nl/index.php/download_file/force/5197/127/

Waterschappen

Waterschappen zetten in op bewustwording (Vallei en Veluwe), landelijk onderzoek Aquafarm (HDSR en Rivierenland), pharmafilters bij zorginstellingen (AGV) en investeringen in RWZI's:

HDSR/Rivierenland: Aquafarm ontwikkelt een nieuw zuiveringsconcept: van zuiveren naar oogsten. Bij deze nieuwe manier van *afvalwater* zuiveren worden de principes van de natuur ingezet om zoveel mogelijk hoogwaardige (half)producten te winnen. Denk bijvoorbeeld aan grondstoffen voor parfum, medicijnen, bouwmaterialen en dierlijk voedsel.
Meer info: https://www.aquafarm.nl/

AGV: Een van de kerntaken van het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht is het zuiveren van afvalwater. Ziekenhuisafvalwater bevat milieubelastende stoffen, zoals medicijnresten, die nu in ons milieu komen, omdat ze op de conventionele zuiveringen niet verwijderd worden. Ons waterschap onderzoekt samen met het Academisch Medisch Centrum Amsterdam (AMC) of een decentrale zuivering met Pharmafilter bij het AMC een optie is.
Meer info: https://www.agv.nl/werk-in-uitvoering/pharmafilter/

Vallei en Veluwe: Het waterschap doet, samen met de zorgsector en drinkwaterbedrijven mee in de landelijke ketenaanpak 'Medicijnresten uit water'
Meer info: https://www.vallei-veluwe.nl/actueel/actuele-thema/medicijnresten/

Rijk

Onlangs is de minister van IenW in een brief aan de Tweede Kamer ingegaan op de ketenaanpak van medicijnresten (https://www.rijksoverheid.nl/documenten/beleidsnotas/2019/02/12/ketenaanpak-medicijnresten-uit-water). Zie voor fragment kamerbrief onderstaand tekstkader.

Uit: Brief 6 november 2019 minister van IenW aan Tweede Kamer tbv Wetgevingsoverleg 11 november 2019
Medicijnresten uit water
Sinds juni 2018 werken partijen in de hele keten aan de acties van het Uitvoeringsprogramma Ketenaanpak Medicijnresten. Ik wil u hierover graag de volgende ontwikkelingen melden (zie ook bijlage 4 Voortgangsbericht ketenaanpak medicijnresten): aan de voorkant van de keten organiseren farmaceutische bedrijven interne kennisateliers en doen zij studies naar milieueffecten. Bij artsen en apothekers wordt ingezet op voorlichting om onder andere de hoeveelheid weggespoelde medicijnen te verminderen. Ook is een project gestart om de hoeveelheid geloosde röntgencontrastmiddelen te verminderen. Aan het einde van de keten wordt gewerkt aan de verbetering van de rioolwaterzuivering. Onderzoek in het buitenland – waar verregaande rioolwaterzuivering wordt toegepast – laat zien dat dit positieve effecten heeft op de ecologie van het ontvangende water, daar waar de rioolwaterzuivering een belangrijk aandeel heeft. In uitvoering van de motie Dik-Faber/De Groot die vraagt om in beeld te brengen wat het effect van de maatregelen op het water zijn, is een scenariostudie uitgevoerd naar effect en kosten van verregaande zuivering, aan de hand van de hotspotanalyse die eerder is opgeleverd. Momenteel onderzoeken de waterschappen op welke zuiveringen ze de verregaande zuivering als eerste willen toepassen. Als dat in beeld is, kan antwoord gegeven worden op de vragen uit de motie. Ik verwacht u daarover bij het volgende AO Water nader te kunnen informeren.

Het gebruik van diergeneesmiddelen is onlangs geïnventariseerd door WUR en RIVM. Het gaat in hoeveelheid vooral om antibiotica, waarop de ministeries van LNV en VWS stevig beleid voeren. De studie laat zien dat bij diergeneesmiddelen de risico's vooral liggen bij middelen tegen parasieten, zoals anti-vlooienmiddelen. Vooralsnog concludeer ik op basis van deze studie dat de problematiek van diergeneesmiddelen minder urgent is dan die van humane middelen.